

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 546/2022-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Hargašom, Košická 56, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne č. k. 8CoE/5/2021-220 z 23. júna 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/9/2022-288 z 29. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/9/2022-288 z 29. marca 2022 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/9/2022-288 z 29. marca 2022 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/9/2022-288 z 29. marca 2022 **nevyhovuje**.
5. Ústavnú sťažnosť proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne č. k. 8CoE/5/2021-220 z 23. júna 2021 **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu bola 11. júna 2022 doručená ústavná sťažnosť, ktorou sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života zaručeného čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu zaručeného čl. 41 ods. 4

ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov konania zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) č. k. 26Em/1/2021-135 z 18. marca 2021, uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8CoE/5/2021-220 z 23. júna 2021 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9Cdo/9/2022-288 z 29. marca 2022. Sťažovateľ žiada priznanie finančného zadostučinenia 15 000 eur, ako aj náhrady trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 546/2022-12 z 11. októbra 2022 ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia označených prvá uznesením krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu prijal na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti (uznesenie okresného súdu) ústavnú sťažnosť odmietol.

II.

Skutkové východiská

3. Okresný súd uznesením z 18. marca 2021 zamietol návrh sťažovateľa ako oprávneného na výkon rozhodnutia. Dôvodil, že neboli splnené zákonné podmienky na nariadenie výkonu rozhodnutia okresného súdu z 5. apríla 2017 o úprave styku sťažovateľa s maloletým, pretože z vykonaného dokazovania vyplynulo, že styk sa realizuje a zo strany povinnej nebolo zistené porušenie exekučného titulu. Realizácia styku sťažovateľa s maloletým v namietanom období nebola možná z dôvodu jeho ochorenia, náhlejšej epidemiologickej situácie spôsobenej pandemiou vírusu SARS-COV2 a karantény. Okresný súd považoval tiež za zistené, že priebeh vyzdvihnutia maloletého sťažovateľom je problematický, sprevádzaný odporom maloletého, avšak bez zavinenia povinnej. Poukázal na obsah schválenej rodičovskej dohody, ktorá upravuje aj miesto vyzdvihnutia a odovzdania maloletého u matky, iné miesto odovzdania maloletého nemôže byť predmetom výkonu rozhodnutia. Zároveň okresný súd zistil, že povinná informuje sťažovateľa o zdravotnom stave maloletého, ako aj o iných skutočnostiach týkajúcich sa ho v dostatočnej miere, hoci táto povinnosť jej z vykonateľného rozhodnutia explicitne nevplýva. Povinnej tiež z rozhodnutia nevyplýva povinnosť umožňovať styk maloletého so starými rodičmi zo strany sťažovateľa, uvedený kontakt je možný realizovať v čase určenom sťažovateľovi na stretnutie s maloletým.

4. Krajský súd na odvolanie sťažovateľa napadnutým uznesením prvoinštančné uznesenie okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa so záverom okresného súdu, že povinná si dobrovoľne plní svoje povinnosti vyplývajúce z rozhodnutia, pričom v čase, keď exekučný titul neplnila, existovali ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré k plneniu nedošlo. Povinná nebráni styku sťažovateľa s maloletým a samotné odmietanie sťažovateľa maloletým je predovšetkým dôsledkom neracionálnych a aj hraničných riešení zo strany sťažovateľa (privolanie policajnej hliadky). Okrem toho asistencia polície vyznela v neprospech sťažovateľa, ktorý nechcel ísť osobne za maloletým ani pri sľúbenej prítomnosti polície. Z uvedeného dôvodu neobstojí tvrdenie sťažovateľa, že povinná mu maloletého nevie odovzdať. Zároveň nebolo preukázané, že by sa povinná dopustila konania, ktorým by negatívne pôsobila na maloletého na účel zabránenia styku. K odvolacej námietke, že okresný súd sťažovateľovi nedoručil dôkazné prostriedky a nemohol sa k nim vyjadriť, krajský súd uviedol, že v konaniach podľa Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) sa podľa § 34 prvej vety CMP nepoužívajú ustanovenia Civilného

sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) o prostriedkoch procesného útoku a obrany. Rovnako okresný súd nebol povinný dôkazy vykonať na pojednávaní z dôvodu, že v právnej veci výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých podľa § 374 CMP pojednávanie nariaďovať netreba.

5. Proti rozhodnutiu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. Namietal, že nemal právo vyjadriť sa ku všetkým dôkazom vykonaným okresným súdom, pretože mu neboli doručené. Okresný súd rozhodol neverejne, čím mu uprel právo na verejné prejednanie veci. Zároveň svojím postupom porušil aj právo účastníka konania na rovnosť strán v konaní, keď vychádzal výlučne z tvrdení matky a k vyjadreniam otca nezaujal žiadne stanovisko. Rozhodnutie krajského súdu považoval za nedostatočne odôvodnené, pretože podstatná časť jeho záverov nemala oporu vo vykonanom dokazovaní, respektíve nevyplývala z vykonaných dôkazov.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako neprípustné. Vychádzal z návetia k § 420 CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí. Do prvej skupiny odvolacích rozhodnutí tak patria rozhodnutia, v ktorých sa súd zaoberá nárokom, ktorý strany (resp. účastníci konania) uplatnili. Ide o nachádzanie hmotného práva. Súdna prax sa ustálila v názore, že vec sama je predmet, pre ktorý sa konanie vedie. V sporovom konaní je to nárok, o ktorom má byť v konaní vecne rozhodnuté. Rozhodovaním o veci samej nie je také rozhodnutie, ktoré zakladá stranám len procesné práva, aj keby bolo rozhodnutie vydané v konaní začatom na návrh. Ďalší charakteristický znak pre „rozhodnutie vo veci samej“ je ten, že sa ním zakladá prekážka veci rozhodnutej (§ 230 CSP), na rozdiel od rozhodnutia nemeritórneho, ktoré takéto účinky nemá. Rozdiel možno nájsť, aj pokiaľ ide o formu prijatého rozhodnutia. Vo veci samej v sporovom konaní sa bezvýnimočne rozhoduje rozsudkom, výnimkou sú len niektoré mimosporové konania, keď sa podľa CMP rozhoduje vo veci samej uznesením. Do druhej skupiny patria rozhodnutia riešiacie situácie, keď odvolací súd nemôže vo veci rozhodnúť meritórne, pretože sú tu také prekážky, pre ktoré nemohol žalobu prerokovať, a konanie končí procesným rozhodnutím bez toho, aby sa vec sama vecne prerokovala. Podmienka „konanie končí“ má svoju nadväznosť na prvú spomínanú podmienku „vo veci samej“. Z uvedeného plynie, že prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP nemožno vzťahovať na rozhodnutia, ktoré by boli vydané v exekučnom či vykonávacom konaní; zmyslom týchto osobitných konaní už nie je právo nachádzať ani ho konštituovať, ako je to v základnom konaní, ktorého výsledkom je rozsudok vo veci samej, ale ide o nadväzujúce konania, ktorých konečným cieľom je zabezpečiť vykonanie súdneho rozhodnutia.

7. Nadväzne potom najvyšší súd uzavrel, že rozhodnutie krajského súdu, ktorým bolo v danom prípade potvrdené rozhodnutie okresného súdu o zamietnutí návrhu oprávneného na nariadenie výkonu rozhodnutia, svojou povahou nenapĺňa znaky rozhodnutia vo veci samej. Ide totiž o rozhodnutie vydané vo vykonávacom konaní (§ 370 a nasl. CMP), ktorému už predchádzalo rozhodnutie vo veci samej, ktoré je exekučným titulom. Nejde ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, v dôsledku čoho proti takému rozhodnutiu nie je dovolanie podľa § 420 CSP prípustné.

III.

Argumentácia sťažovateľa

8. Podľa sťažovateľa sú porušovateľmi jeho označených práv v prvom rade okresný súd a krajský súd. No aj najvyšší súd vzhľadom na to, že sa odmietol vecou vôbec zaoberať, zasiahol do jeho práva na spravodlivé súdne konanie, pretože boli riadne splnené dovolacie podmienky. Konanie o výkone rozhodnutia je samostatným konaním, začína sa na návrh a končí na základe súdneho rozhodnutia. Z tohto pohľadu je v priamom logickom rozpore tvrdiť, že rozhodnutie, ktorým sa zamietol návrh sťažovateľa, nie je možné považovať za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ak súd návrh sťažovateľa zamietne, tak ide o konečné rozhodnutie, ktoré má určité následky a je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Sťažovateľov návrh na výkon rozhodnutia bol zamietnutý, čiže súd svojím rozhodnutím ukončil konanie o výkone rozhodnutia.

9. Uzneseniu krajského súdu sťažovateľ vytyka upretie práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, nenariadenie pojednávania ústiace do verejného pojednania jeho návrhu a v konečnom dôsledku porušenie práva na rovnosť účastníkov konania tým, že okresný súd i krajský súd vychádzali výlučne z tvrdení matky a k vyjadreniam sťažovateľa nezaujali žiadne stanovisko.

IV.

Vyjadrenie krajského súdu, najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie krajského súdu:

10. Krajský súd zdôrazňuje, že obom účastníkom konania bol poskytnutý dostatočný priestor na vyjadrenie. V konaní nebolo bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že by povinná negatívne pôsobila na maloleté dieťa s cieľom zabrániť styku oprávneného s maloletým, a teda že by dobrovoľne neplnila povinnosti uložené jej vykonateľným exekučným titulom. Nebola zistená ani existencia takých okolností, z ktorých by bolo zrejmé, že by si povinná neplnila svoju povinnosť pripraviť maloleté dieťa na styk s oprávneným bez vážneho ohrozenia záujmov maloletého dieťaťa, v dôsledku čoho by bolo nevyhnutné vynútenie tejto povinnosti nariadením výkonu rozhodnutia.

IV.2. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

11. Najvyšší súd zotrval na svojom právnom názore o neprípustnosti dovolania podaného podľa § 420 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu oprávneného na nariadenie výkonu rozhodnutia podľa CMP. Poukázal na viaceré skoršie rozhodnutia o dovolaniach, ktoré sa zakladali na rovnakom právnom názore. Najvyšší súd nevidí dôvod na ňom nič meniť ani po zohľadnení argumentácie sťažovateľa.

IV.3. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

12. Matka maloletého vo svojom vyjadrení opisuje peripetie jej vzťahu so sťažovateľom, ktorý je po opustení spoločnej domácnosti poznačený sústavnými súdnymi spormi, ako aj malou mierou empatie k názorom maloletého. Je presvedčená, že jej starostlivosť o maloletého je príkladná. V dotknutom súdnom konaní bola súčinná. Súdny podľa jej názoru rozhodli správne.

IV.4. Replika sťažovateľa:

13. Sťažovateľ v replike zopakoval nesúhlas s právnym názorom najvyššieho súdu. Krajský súd nedoručil dôkazy sťažovateľovi na vyjadrenie, rozhodol výlučne na základe tvrdení matky a neumožnil sťažovateľovi vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam a dôkazom. Matka je pri budovaní vzťahu maloletého so sťažovateľom pasívna alebo maloletého dokonca povzbudzuje, aby otca odmietal. Sťažovateľ v podaní označenom ako „Čestné prehlásenie“ podrobne popisuje postoj matky k styku maloletého s otcom.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

V.1. K uzneseniu najvyššieho súdu:

14. Východiskom pre ústavno-súdny prieskum rozhodnutí najvyššieho súdu o odmietnutí dovolaní podaných podľa CSP ako neprípustných je právny názor, podľa ktorého je v prvom rade vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby táto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

15. CSP v § 420 pripúšťa dovolanie za splnenia ďalších tam upravených podmienok proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí. Túto zákonnú koncepciu najvyšší súd v sťažovateľovej veci interpretoval tak, že rozhodnutie odvolacieho súdu potvrdzujúce rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu oprávneného na výkon rozhodnutia podaného podľa CMP nie je rozhodnutím vo veci samej, pretože „je vydávané vo vykonávacom konaní (§ 370 a nasl. CMP), ktorému už predchádzalo rozhodnutie vo veci samej, ktoré je exekučným titulom“. Pritom podľa názoru najvyššieho súdu kategória rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci samej má na mysli len skupinu rozhodnutí, ktoré sú výsledkom nachádzania hmotného práva a zakladajú prekážku veci rozhodnutej. Pokiaľ ide skupinu rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými sa konanie končí, podľa názoru najvyššieho súdu je potrebné jej obsah určovať v spojení s prvou kategóriou (rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci samej), a preto „prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP nemožno vzťahovať na rozhodnutia, ktoré by boli vydané v exekučnom, či vykonávacom konaní; zmyslom týchto osobitných konaní už nie je právo nachádzať, ani ho konštituovať, ako je to v základnom konaní“.

16. Záver, ku ktorému najvyšší súd dospel, je výsledkom reštriktívnej interpretácie uvodzovacej vety k § 420 CSP. Z jej dikcie nevyplýva najvyšším súdom postulovaná súvislosť oboch kategórií rozhodnutí odvolacieho súdu („vo veci samej“ a „ktorými sa konanie končí“). Tá nie je daná ani pri zohľadnení formálno-logického uvažovania, pretože zorný uhol interpretačného pohľadu najvyššieho súdu na objasnenie kategórie rozhodnutí, ktorými sa konanie končí, vykazuje konjunktívny prvok (dovolanie je prípustné iba proti rozhodnutiu ukončujúcemu súčasne

také konanie, v ktorom by pri absencii procesných prekážok bolo vydané meritórne rozhodnutie o hmotnom práve), hoci zákonná dikcia naznačuje disjunkciu (použitá spojka „alebo“).

17. Zužujúci výklad najvyššieho súdu aktivuje nutnosť použitia ustáleného právneho názoru ústavného súdu, podľa ktorého základné právo na súdnu ochranu je v demokratickej spoločnosti natoľko favorizované, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany súdov) jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené obmedzenie, či dokonca popretie (I. ÚS 2/08, IV. ÚS 197/2010, III. ÚS 405/2021). Preto je nutné právny názor najvyššieho súdu ďalej testovať z hľadiska toho, či jeho interpretačná reštrikcia neodôvodnene obmedzuje, prípadne popiera základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu. Nemožno totiž úplne vylúčiť racionalitu úvahy, podľa ktorej zákonodarca analyzovaným procesným pravidlom skutočne zamýšľal pripustiť dovolanie len proti rozhodnutiam vo veci samej vydaným v nachádzacích konaniach o hmotných právach, no keďže si bol vedomý, že základné konanie nemusí nutne skončiť meritórne, na dôvazok pripustil dovolanie aj proti rozhodnutiam ukončujúcim práve a len takéto konania procesným výrokom.

18. Predostretá úvaha je však narušená judikátorne potvrdenou existenciou dvoch okruhov rozhodnutí odvolacích súdov, pri ktorých prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP nie je spochybnená napriek tomu, že tieto rozhodnutia nie sú zavŕšením základného konania o hmotných právach. Ústavný súd už v uznesení č. k. IV. ÚS 540/2022-21 z 27. októbra 2022 pripomenul prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP proti rozhodnutiam odvolacieho súdu, ktorými tento s konečnou platnosťou rozhodol o nároku na náhradu trov konania (I. ÚS 275/2018, veľký senát najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1VObo/2/2021). Poukázal aj na rozhodnutia vydané v exekučných konaniach, pri ktorých sa uplatňuje Exekučný poriadok účinný do 31. marca 2017 neobsahujúci osobitnú úpravu o neprípustnosti dovolania (teraz § 202 ods. 4 Exekučného poriadku); na tieto exekučné konania sa preto použije CSP, pričom samotný najvyšší súd prijal záver, že v nich vydané rozhodnutia nie sú rozhodnutiami vo veci samej, avšak v exekučnom konaní môže súd vydať také rozhodnutia, ktoré možno považovať za rozhodnutia, ktorými sa (exekučné) konanie končí, napr. uznesenie o zastavení exekúcie (napr. rozhodnutia č. k. 3Oboer/25/2017, 3Oboer/22/2018, 3Oboer/27/2018, 2Oboer/17/2021).

19. Vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti najvyšší súd nedoplnil žiadne zásadné ústavno-právne relevantné argumenty k dôvodom uvedeným v odôvodnení jeho napadnutého uznesenia, iba zdôraznil formujúcu sa ustálenosť jeho judikátorneho prístupu k vyhodnocovaniu prípustnosti dovolaní druhovo identických so sťažovateľovým. Tento aspekt ústavný súd neignoruje, pretože prispieva stabilite a právnej istote adresátov procesných pravidiel. Hodnota právnej istoty na jednej strane a hodnota základných práv a slobôd na strane druhej idú v ustálenom a štandardnom právnom prostredí ruka v ruke. Pokiaľ sa ale dostanú do konfliktu (čo sa nedá vylúčiť), nemožno právnou istotou argumentovať v prospech obmedzovania základných práv popierajúceho ich podstatu a zmysel. CSP i CMP ako procesné kódexy projektované na desaťročia sú účinné od 1. júla 2016, a preto ústavný súd najvyšším súdom zvýraznenú judikatúru stále hodnotí skôr ako stabilizujúcu sa než ako definitívne stabilizovanú. Fáza postupnej stabilizácie je tak najpríhodnejšia na realizáciu prípadných korekčných zásahov, obzvlášť ak ide o účinnú ochranu základných práv a slobôd.

20. Rovnako ústavný súd neopomína, že sťažovateľ volá po prípustnosti dovolania v konaní o výkon rozhodnutia vo veci starostlivosti o maloletých, ktoré si v záujme efektivity poskytovanej súdnej ochrany vyžaduje osobitnú rýchlosť. Navyše, vzťahy upravené exekučným titulom sa postupujúcim časom menia a predlžovanie konania o výkon rozhodnutia nadväzujúcim dovolacím konaním môže viesť až k neúčelnosti súdnej ochrany, pretože dovolací súd môže rozhodnúť kasačným výrokom (a vrátením veci) v čase, keď už pomery medzi oprávneným a povinným (najčastejšie rodičia maloletej osoby) zaznamenali zmeny nevyžadujúce exekúciu. Počas konania o výkon takýchto rozhodnutí nezriedka dochádza aj k zmenám exekučného titulu, čo taktiež stavia konanie o výkon rozhodnutia do polohy neúčelnosti, ktorú dovolacie konanie len zintenzívni. Na strane druhej však ľudsko-právny pohľad prízvukuje, že aj keď čl. 6 ods. 1 dohovoru priamo nevytvára povinnosť štátu zriaďovať či už odvolacie alebo dovolacie súdy, štát, ktorý takéto inštalácie zriadi, je povinný zabezpečiť účastníkom takýchto konaní základné záruky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 17. 1. 2017 vo veci Delcourt v. Belgicko, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 17. 1. 1970, bod 25], ku ktorým patrí aj garancia prístupu k súdu.

21. Ďalším argumentom do mozaiky úvah o nastolenom probléme je skutočnosť, že kódex upravujúci normálnu exekúciu (Exekučný poriadok) v znení účinnom od 1. apríla 2017 už prípustnosť dovolania explicitne vylučuje. Je potom namieste otázka: Prečo by pri personálnej exekúcii dovolanie prípustné byť malo? Kým normálna exekúcia z ústavnoprávneho hľadiska poväčšine chráni základné právo vlastniť majetok, personálna exekúcia sa dominantne koncentruje na základné právo na ochranu súkromného a rodinného života. Obe predstavujú ľudské práva prvej generácie, preto riešenie podústavnej procesnoprávnej otázky nemožno hľadať v hodnotovej nadradenosti niektorého z nich.

22. Napokon teda, pri rovnocennosti viacerých protichodných argumentov, neostáva ústavnému súdu iné, než definitívne riešenie vyvodiť z ústavnej úpravy orientovanej adresne a koncentrovane na základné právo na súdnu ochranu. Jeho ústavný koncept sa v našom ústavnom systéme v podstatnej miere odvíja od čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa základného práva zakotveného v čl. 46 ústavy možno domáhať len v medziach zákonov, ktoré tento ústavný článok vykonávajú (m. m. napr. I. ÚS 64/96, I. ÚS 59/00, I. ÚS 124/07, II. ÚS 14/01, II. ÚS 43/03, II. ÚS 67/06, II. ÚS 110/06, II. ÚS 143/06, II. ÚS 321/06, II. ÚS 927/2016, III. ÚS 122/04, III. ÚS 148/05, III. ÚS 229/2010, III. ÚS 51/2014, III. ÚS 80/2022). Medzi také zákony patrí aj CSP, ktorého existenciou si štát plní záväzok zabezpečiť pre každého možnosť, aby sa spôsobom ustanoveným v týchto zákonoch domáhal svojich práv na súde. Preto aj najvyšší súd, ktorý poskytoval sťažovateľovi súdnu ochranu v dovolacom konaní, bol povinný rešpektovať obmedzenia, ktoré zo zákonnej právnej úpravy pre poskytovanú súdnu ochranu plynú, na druhej strane však v konkrétnej (druhovej) otázke nesmie určovať také limity justičnej ochrany, ktoré obmedzujú realizačný priestor pre uplatnenie základných práv a slobôd a zároveň ich zákonodarca neustanovuje. Najvyšší súd napadnutým uznesením svojím výkladom implementoval do procesnej úpravy neprípustnosti dovolania podľa CSP skupinu rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými sa konanie končí. Účastníkom súdnych konaní o výkon rozhodnutia vo veci maloletých, ktoré nemajú povahu základného konania o spornej otázke hmotnoprávnej povahy, tak odňal prístup k dovolacej fáze konania, a to bez náležitej opory v zákone a interpretačnou reštrikciou. Vychádzajúc z ľudsko-právneho konceptu, podľa ktorého právo

na prístup súdu tvorí esenciálny prvok práva na spravodlivý proces (rozsudok ESĽP z 21. 2. 1975 vo veci *Golder v. Spojené kráľovstvo*, sťažnosť č. 4451/70, bod 36), ako aj z požiadavky, aby všetky obmedzenia prístupu k súdom boli vykladané čo najreštriktívnejšie (I. ÚS 3/01), ústavný súd uzatvára, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu brániace sťažovateľovi v prístupe k dovolacej súdnej inštancii obmedzuje jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavne neakceptovateľným spôsobom. Preto ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyhovel (bod 1 výroku tohto nálezu).

23. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na rovnosť účastníkov konania zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ústavný súd uvádza, že sťažovateľ v dôvodoch ústavnej sťažnosti namieta porušenie tohto základného práva len vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu ako súdu odvolacieho (body 23, 30 a 37 odôvodnenia ústavnej sťažnosti). Preto ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho (bod 4 výroku tohto nálezu).

24. Rovnaký záver ústavný súd prijal aj vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy. Sťažovateľ v dôvodoch ústavnej sťažnosti atakujúcich napadnuté uznesenie najvyššieho súdu námietku porušenia uvedených základných práv neuvádza ani bližšie nezdôvodňuje. Predniesol ju iba na úrovni sťažnostného petitu. Preto ani v tejto časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

26. Nápravu porušených práv sťažovateľa možno dosiahnuť zrušením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Preto ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu. Najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu [§ 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] bude po vrátení veci povinný rozhodnúť o sťažovateľovom dovolaní na podklade výkladu uvodzovacej vety k § 420 CSP, ktorý rešpektuje jej doslovné znenie i principiálny ústavno-právny limit zužujúceho výkladu procesných noriem regulujúcich prístup k súdnej ochrane v podobe prípustnosti dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku. Tým sa vytvorí predpoklad, aby následné opätovné rozhodovanie o dovolaní sťažovateľa naplnilo požiadavky plynúce zo základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), resp. z práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru).

V.2. K uzneseniu krajského súdu:

27. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

28. Sťažnostná kritika uznesenia krajského súdu v sebe zahŕňa odopretie práva vyjadriť sa k tvrdeniam matky a k vykonávaným dôkazom, odopretie sťažovateľovho práva na verejné prejednanie veci, ako aj nedostatočné odôvodnenie niektorých skutkových záverov krajským súdom. Ústavný súd konštatuje, že vymenované nedostatky zjednocuje dôvod prípustnosti dovolania a zároveň zákonom predpokladaný dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, keďže ide o otázku porušenia práv procesnej povahy. V dôsledku kasačného výroku tohto nálezu dôjde k vytvoreniu potrebného procesného priestoru pre dovolací súd, aby posúdil prípustnosť dovolania sťažovateľa z hľadiska dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o predmetnom dovolaní proti napadnutému uzneseniu krajského súdu vedie ústavný súd k záveru, že prostriedok nápravy základných práv sťažovateľa priznaný mu zákonom ešte nemožno považovať za vyčerpaný, keďže najvyšší súd o ňom po vrátení veci ešte len bude rozhodovať. Preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (bod 5 výroku tohto nálezu).

29. Aj napriek tomu, že došlo k prijatiu ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, rozhodol ústavný súd v tejto časti o odmietnutí ústavnej sťažnosti. Uvedené vyplýva z dikcie § 56 ods. 2 úvodnej vety zákona o ústavnom súde, podľa ktorej je odmietnutie v rámci predbežného prerokovania len možnosťou. Zo znenia zákona o ústavnom súde implicitne vyplýva, že aj po prijatí veci na ďalšie konanie je možné návrh z procesných dôvodov odmietnuť, keďže prijatie veci na ďalšie konanie nezakladá prekážku rozhodnutej veci v časti splnenia procesných podmienok (III. ÚS 231/2020, III. ÚS 167/2021).

VI.

Finančné zadosťučinenie a trovy konania

30. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou požiadal o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 15 000 eur. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd v súlade s judikatúrou ESLP prihliadol aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Zohľadnil tiež skutočnosť, že deklarácia porušenia základných práv implicitne zahŕňa aj satisfakčný prvok. Navyše, vyhovujúci výrok tohto nálezu sám osebe nevedie k záveru, že v konaní o jeho návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia došlo k nedovolenému atakovaniu jeho základných práv hmotnej povahy, na porušení ktorých žiadosť o priznanie finančného zadosťučinenia založil. Z uvedených dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že nebol daný základ na navŕšenie nápravy v podobe relatívnej satisfakcie. Preto sťažovateľovi v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

31. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

32. Ústavný súd s ohľadom na vyhovenie ústavnej sťažnosti priznal sťažovateľovi náhradu za dva úkony právnej služby, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, ako aj za podanie ústavnej sťažnosti. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby predstavuje 410,26 eur. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu